

XI. Sosialilautakunta.

Sosiaalilautakunnan kertomus vuodelta 1916 oli seuraava:

Lautakunnan
kokoonpano.

Sosiaalilautakuntaan kuuluivat vuonna 1916:

kaupunginvaltuuston valitsemat jäsenet lakitieteentohtori Leo Ehrnrooth, ent. senaattori Otto Stenroth, Suomen ammattijärjestön puheenjohtaja A. O. Tokoi ja kunnallisneuvos V. von Wright sekä varajäsenet vakuutustarkastaja lehtori Onni Hallstén, taloudenhoitaja K. R. Heinonen, filosofianmaisteri G. R. Snellman ynnä lääketieteen- ja kirurgiantohtori W. Zilliacus;

rahatoimikamarin valitsema jäsen arkkitehti Hugo Lindberg ja varajäsen esittelijäsihteeri A. Listo;

vaivaishoitohallituksen valitsema jäsen prokuristi C. F. Fagerholm ja varajäsen toimistonjohtaja A. H. Karvonen; sekä terveydenhoitolautakunnan valitsema jäsen professori V. Sucksdorff ja varajäsen arkkitehti L. Mallander.

Lautakunnan puheenjohtajaksi valittiin sen ensimmäisessä kertomusvuoden varrella pitämässä kokouksessa tammikuun 14 päivänä uudelleen herra Ehrnrooth ja varapuheenjohtajaksi herra Stenroth. Lautakunnan sihteerinä toimi edelleenkin lakitieteenkandidaatti Einar Böök.

Jaostot.

Vastamainitussa kokouksessa valittiin kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostoon herrat von Wright puheenjohtajaksi sekä herrat Heinonen ja Zilliacus jäseniksi, varamiehinä herrat Fagerholm ja Mallander. Helsingin kaupungin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostoon valittiin samassa tilaisuudessa herra Stenroth puheenjohtajaksi, herrat von Wright ja Zilliacus jäseniksi sekä herrat Tokoi ja Lindberg varajäseniksi.

Edustus muissa
lautakunnissa.

Helsingin kaupungin työväenopiston ruotsinkielisen osaston johtokunnassa edusti lautakuntaa vuoden varrella herra von Wright, saman opiston suomenkielisen osaston johtokunnassa taas sihteeri Böök, joka niinikään, varamiehenään herra Fagerholm, edusti lautakuntaa kunnan hätäapukomiteassa.

Lautakunnan ehdotuksesta valitsi kaupunginvaltuusto kunnan työvälistysoimiston johtokuntaan puheenjohtajaksi filosofiantohtori Santeri Ivalon ja varapuheenjohtajaksi sihteeri Böökin.

Edelliseltä vuodelta oli sosialilautakunnan valmisteltavana Työttömyysva-
kysymys, voitiinko ja missä muodossa kunnan varoja käyttää työt-
kömyysvakuutuksen edistämiseen, ja oli sihteerin tästä asiasta laa-
tima mietintö ehdotuksineen vuoden vaihteessa jaettu lautakunnan
keskuudesta tätä asiaa varten asetetun valiokunnan jäsenille. Valio-
kunnan valmisteltua asiaa esiteltiin mietintö lautakunnan kokouk-
sessa maaliskuun 21 päivänä, jossa tilaisuudessa lautakunta päätti
kehoittaa Helsingin käsityö- ja tehdasyhdistystä, Helsingin ammatin-
ja teollisuudenharjoittajain liittoa sekä Suomen ammattijärjestöä
antamaan lausunnon mainitusta mietinnöstä siihen kuuluvine ehdo-
tuksineen säännöiksi, joita oli noudatettava työttömyysapua Hel-
singin kaupungin varoista myönnettäessä, ollen viimeksi mainitun
järjestön sen ohessa hankittava lausunnot niiltä siihen kuuluvilta
ammattiliitoilta ja -yhdistyksiltä, jotka tässä kaupungissa olivat
antaneet tai aikoivat antaa säännöllisiä työttömyysavustuksia. Pu-
heenalaisten lausuntojen saavuttua käsiteltiin asiaa edelleen eri
kokouksissa, minkä jälkeen sosialilautakunta syyskuun 1 päivänä
lopullisesti päätti kaupunginvaltuustolle tehdä semmoisen esityksen
ammattijärjestöjen työttömyyskassain avustamisesta, kuin lautakun-
nan samana päivänä antamassa kirjelmässä, n:o 38 mainitaan 1).
Tämä esitys lähetettiin rahatoimikamariin, joka ei vuoden varrella
antanut pyydettyä lausuntoa.

Edelliseltä vuodelta oli sosialilautakunnassa niinikään vireillä Siirtolapuutar-
ruotsalaisen naisliiton Helsinginosaston esittämä kysymys siirtola-
puutarhain järjestämisestä kaupungin maalle. Tätä asiaa ei käsi-
teltä loppuun kertomusvuoden kuluessa, mutta ehdotus asiassa teh-
täväksi esitykseksi on jo käsiteltävänä lautakunnassa.

Kirjelmässä maaliskuun 13 päivältä oli valiokunta, jonka kau-
punginvaltuusto oli asettanut valmistelemaan kysymystä kaupungin
työväenopetuslaitosten keskuslautakunnan aikaansaamisesta, pyytä-
nyt sosialilautakunnan lausuntoa kunnallisneuvos V. von Wrightin
kaupunginvaltuustossa tekemästä, semmoisen keskuslautakunnan
perustamista koskevasta esitysehdotuksesta. Asiaa käsiteltiin eri
kokouksissa, ja lautakunnan pääasiassa ehdotusta puoltava lausunto
annettiin huhtikuun 25:ntenä päivätyssä kirjelmässä 2).

Samalla kuin kaupunginvaltuusto kokouksessaan helmikuun Vanha Vallila.
8 päivänä vahvisti Vallilan jaoituskaavan ja pienten talojen tonttien
uuden rakennusjärjestyksen, kehoitettiin sosialilautakuntaa valtuus-

1) Valt. pain. asiakirj. n:o 13. — 2) S:n n:o 3 vuodelta 1917.

tolle antamaan ehdotus vanhassa Vallilassa työväenasuntojen paikoiksi käytettävänä olevain tonttien luovutusmuodoksi ja -ehdoiksi. Tämän johdosta sosialilautakunta kirjelmässä huhtikuun 25 päivältä antoi valtuustolle pyydetyn ehdotuksen, jonka mukaan eräät rakennuspaikoiksi sopimattomat tontit pysytettäisiin avonaisena paikkana, muiden tonttien vuokrakausi määrättäisiin päättyväksi vuonna 1949 suomalla sen lisäksi 10 vuoden pitennys ja kaupungin yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahastosta annettaisiin Vallilan lainarahastolle väliaikainen 100,000 markan otuanti. Tämän esityksen valtuusto hyväksyi kokouksessaan kesäkuun 6 päivänä.

Vallilan kiinteistöhallinto.

Edellä mainitulla, helmikuun 8 päivänä tekemällään päätöksellä oli kaupunginvaltuusto edelleen antanut rahatoimikamarin toimeksi sosialilautakunnan kanssa neuvoteltuaan tehdä esityksen ehdotuksineen Vallilan alueen kunnallisen kiinteistöhallinnon järjestämiseksi. Asiaa käsiteltiin kamarin ja lautakunnan yhteisessä kokouksessa huhtikuun 17 päivänä, jolloin asiasta keskusteltua asetettiin sekavaliokunta sitä edelleen valmistelemaan. Tämän valiokunnan laadittua mietintöehdotuksen ja sosialilautakunnan edelleen tarkastettua tätä ehdotusta antoi rahatoimikamari pyydetyn esityksen ¹⁾ kaupunginvaltuustolle. Tähän esitykseen myöntyen kaupunginvaltuusto marraskuun 21 päivänä päätti, että Vallilan alueella sijaitsevain, erillisten pienenlaisten asuinrakennusten paikoiksi aiottujen tonttien lähintä hallintoa toimittaisi sosialilautakunnan valvonnan alaisena lautakunnan keskuudesta asetettu tontinvuokrajasto, jolle samalla vahvistettiin erityinen johtosääntö. Tämän yhteydessä tehtiin tarpeelliset muutokset puhenalaisten tonttien voimassa oleviin vuokrasopimuksiin ja rakennusjärjestykseen sekä Vallilan alueen asuntojen tarkastusta koskeviin määräyksiin, ulotettiin helmikuun 8 päivänä vahvistettujen erillisten asuintalojen paikoiksi aiottujen uuden Vallilan tonttien luovutuksessa noudatettavat säännöt koko Vallilaan sekä siirrettiin n. s. Vallilan lainarahaston hoito yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahastoa hoitamaan asetetulle sosialilautakunnan jaostolle. Kaikki nämä päätökset astuivat voimaan 1917 vuoden alusta.

Vallilan tasointus.

Edellä mainitun, kaupunginvaltuuston helmikuun 8 päivänä tekemän päätöksen johdosta päätti sosialilautakunta edelleen huhtikuun 25 päivänä rahatoimikamarille tehdä esityksen tarpeellisen määrärahan hankkimisesta Vallilan alueen uusien osain tasoitusta varten, jotta rakennustoiminta siellä voisi heti alkaa.

Yleishyödyllisen asuntoyhtiö.

Lautakunnan kokouksessa huhtikuun 25 päivänä otettiin edelleen alustavasti käsiteltäviksi eräitä kysymyksiä toimenpiteisiin ryhtymisestä paikkakunnalla lisääntyvän asunnontarpeen tyydyttä-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 38.

miseksi. Lautakunnan jaostojen valmisteltua näitä asioita päätti lautakunta kesäkuun 28 päivänä rahatoimikamarin välityksellä tehdä kaupunginvaltuustolle esityksen, että valtuusto päättäisi, siinä tapauksessa että tässä kaupungissa perustetaan semmoinen yleishyödyllinen työväenasuntoyhtiö, kuin esityksessä lähemmin mainittiin, valtuuttaa rahatoimikamarin yhtiössä kaupungin puolesta merkitsemään osakkeita 60 % osakepääoman määrästä, enintään kuitenkin 120,000 markkaa, sekä sen ohessa antaa sosialilautakunnan toimeksi valitsemillaan edustajilla kaupungin puolesta ottaa osaa mainitun yhtiön aikaansaamista tarkoittaviin toimenpiteisiin ja yhtiön toiminnan lähempään suunnitteluun. Edelleen ehdotti lautakunta, että kaupunginvaltuusto ottaisi joutuisasti valmisteltavaksi kysymyksen, voitiinko sekä missä muodossa ja millä ehdoilla kunnan toimesta aikaansaada helpotusta rakennusaineiden hankkimiseen tämän kaupungin yleishyödyllisille rakennusyriyksille. Näitä ehdotuksia, jotka lausunnon saamiseksi lähetettiin rahatoimikamariin, ei kaupunginvaltuusto käsitellyt lopullisesti kertomusvuoden kuluessa.

Rakennusaineiden hankinta.

Edellä mainitussa, kesäkuun 28 päivänä tekemässään esityksessä oli sosialilautakunta varannut itselleen oikeuden vastedes, jos olot vaativat, tehdä eri esityksen uusien, yksinkertaista tyyppiä olevain kunnallisten työväenasuntojen joutuisasta rakennuttamisesta. Elokuun 9:ntenä päivätyssä kirjelmässä huomautti vaivashoitohallitus sosialilautakunnalle joutuisain ja tehokkaiden toimenpiteiden tarpellisuudesta paikkakunnalla vallitsevan asunnonpuutteen pahimpain seurausten torjumiseksi. Tämän johdosta sosialilautakunta kokouksessaan elokuun 16 päivänä päätti ensinnäkin kaupunginvaltuustolle tehdä esityksen Helsingin kaupungin uuden rakennusjärjestyksen pikaisesta vahvistamisesta sekä eräiden lievennysten myöntämisestä Helsinginniemen tonttien voimassa olevaan rakennusjärjestykseen, kaikki uusien asuinhuoneistojen laittamisen saattamiseksi mahdolliseksi ennestään oleviin rakennuksiin. Samassa tilaisuudessa otti lautakunta lähemmin valmisteltavaksi kysymyksen uusien kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamisesta. Asia käsiteltiin mahdollisimman joutuisasti, ja jo syyskuun 2 päivänä lautakunta teki kaupunginvaltuustolle esityksen, että valtuusto päättäisi Vallilan korttelissa n:o 558 oleville, pienten asuinrakennusten paikaksi aiotuille tonteille, jotka siten erotettaisiin kaupunginvaltuuston helmikuun 8 päivänä 1916 Vallilan alueelle vahvistaman uuden rakennusjärjestyksen alaisuudesta ja alueen laajentamista varten samalla kertaa vahvistetusta tontinjaotuskaavasta, heti rakennettavaksi ryhmän työväenasuntoja laadittujen asema- ja luonnospiirustusten

Uusia kunnan työväenasuntoja.

mukaan; puheenalaista rakennusyritystä varten edeltäpäin myöntää 500,000 markan määrärahan, sekä antaa sosialilautakunnan toimeksi aikansa kaupunginvaltuustolle lähettää tarkemman ehdotuksen uusien työväenasuntojen hoitamisesta.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaikki vastamainitut ehdotukset jo kokouksessaan syyskuun 12 päivänä, kuitenkin korottamalla uusien kunnallisten työväenasuntojen teettämiseen anotun määrärahan 567,000 markkaan. Rakennusyritys aloitettiin miltei heti, ja jo 1917 vuoden alussa voivat ensimmäiset vuokralaiset muuttaa eräisiin uuden rakennusryhmän asuntoihin. Ryhmä käsittää 10 asuinrakennusta, joissa on 152 yhden huoneen sekä neljä huoneen ja keittiön käsittävää huoneistoa sekä yksi kellarikerrokseen sijoitettu myymälähuoneisto. Eri piharakennuksiin ovat pesutuvat ja mukavuuslaitokset sijoitetut. Asuntojen hallintoon ja niiden vuokraamisessa noudatettaviin perusteihin nähden laadittiin, kunnan työväenasuntojen hallintojaoston asiaa valmisteltua, ja lähetettiin kirjelmässä lokakuun 25 päivältä kaupunginvaltuustolle ehdotus, jonka valtuusto vahvisti marraskuun 7 päivänä ja jonka mukaan näidenkin asuntojen hallinto annettiin vastamainitun jaoston toimeksi. Hakijain järjestysvuoro määrättäisiin näiden säännösten mukaan siihen katsomatta, ovatko he kunnan töissä vai eivät, kuitenkin huomioon ottaen: 1) että hakijalla on kotipaikkaoikeus tässä kaupungissa ja kuinka kauan hän on täällä asunut; 2) että lapsirikkailla perheillä on etuoikeus suhteellisesti perheen suuruuden mukaan; sekä 3) että perheolojen muutoin ollessa samanlaiset etusija annetaan sellaiselle vaivaisapua saamattomalle perheelle, jonka on omatta syyttänsä täytynyt muuttaa pois aikaisemmasta huoneistostaan tai joka asuu huoneistossa, jonka asuntotarkastus julistaa perheelle epätyydyttäväksi.

Välitys vuokra-
riidoissa.

Kirjelmässä syyskuun 8 päivältä oli v. t. asuntotarkastaja arkkitehti L. Mallander sosialilautakunnalle esittänyt ryhdyttäväksi toimenpiteisiin pienten huoneistojen ja yksityisten huoneiden vuokran mielivaltaisen korotuksen ehkäisemiseksi. Asiaa valmisteltiin yksissä neuvoin kaupungin talonomistajayhdistysten edustajain kanssa ja tuloksena oli, sittenkuin lautakunnan sihteerillä oli Ruotsiin tekemällään matkalla ollut tilaisuus perehtyä siellä vuokrariitain sovittelussa noudatettuun menettelyyn, kaupunginvaltuustolle tehty esitys¹⁾, että heti perustettaisiin väliaikainen kunnallinen vuokrasovittelulautakunta, jota varten esityksen oheen pantiin ehdotus väliaikaisiksi määräyksiksi kunnallisesta sovittelusta vuokra-riidoissa tässä kaupungissa. Tämä esitys lähetettiin lausunnon

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 53.

saamiseksi rahatoimikamariin ja tuli kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi vasta helmikuun 13 päivänä 1917, jolloin valtuusto, vastoin rahatoimikamarin epäävää lausuntoa, päätti vähäisin muodollisin muutoksin hyväksyä sosialilautakunnan esityksen.

Antamassaan lausunnossa sosialilautakunnan kesäkuun 28 päivänä tekemästä esityksestä, joka koski toimenpiteisiin ryhtymistä lisääntyneen asuntojentarpeen tyydyttämiseksi tässä kaupungissa, oli rahatoimikamari ehdottanut heti perustettavaksi kunnallisen asunnonvälityksen, josta kaupunginvaltuusto oli jo marraskuun 16 päivänä 1915 tehnyt periaatteellisen päätöksen, sekä lautakunnalle annettavaksi toimeksi aikansa tehdä ehdotus välityksen lopullisesta järjestämisestä. Tästä rahatoimikamarin esityksestä vaadittiin lausuntoa sosialilautakunnalta, joka, kuultuaan asiassa paikkakunnan talonomistajayhdistyksiä, kirjelmässä lokakuun 25 päivältä lausui, ettei se pitänyt tarkoituksenmukaisena käydä vastoin talonomistajayhdistysten tavattomiin oloihin perustuvaa epäävää lausuntoa heti perustamaan kunnallista asunnonvälitystoimistoa. Rahatoimikamarin ehdotus ei aiheuttanutkaan muuta toimenpidettä. Kokouksessaan lokakuun 25 päivänä lautakunta kuitenkin, talonomistajayhdistysten edustajain kanssa neuvoteltuaan, päätti ryhtyä näiden kanssa yhteistoimintaan voidakseen hellittävimmissä, vaivaishoidon ja asuntotarkastuksen toteamisissa tapauksissa täällä kotipaikakoikeutta nauttiville perheille mikäli mahdollista osoittaa vapaita huoneistoja. Lautakunnan kanslian siinä mielessä talonomistajayhdistysten jäsenille lähettämistä kiertokirjeistä ja ilmoituslomakkeista ei valitettavasti ollut seurauksena ainoatakaan vapaan huoneiston ilmoitusta, mikä seikka kuitenkin vahvisti sosialilautakunnan käsitystä, ettei ajankohta ollut sopiva julkisen asunnonvälityksen aloittamiseen.

Kirjelmässä lokakuun 17 päivältä ilmoitti Helsingin suomalainen talonomistajayhdistys sosialilautakunnalle, että eräät tämän kaupungin talonomistajat olivat kärsineet tuhansiin markkoihin nousevia tappioita sen johdosta, että heidän taloissaan asuvat venäläiset sotilasperheet, joiden elättäjät olivat rintamalla, eivät olleet maksaneet sovittua vuokraa eikä heitä oltu saatu muuttamaan taloista pois eikä myöskään voitu nykyoloissa niistä häätää. Näihin kanteluihin yhtyivät kaupungin muut talonomistajayhdistykset. Kirjelmässä lokakuun 25 päivältä saattoi sosialilautakunta nämä epäkohdat kaupunginvaltuuston tietoon ja jätti valtuuston harkittavaksi, katsoiko valtuusto mahdolliseksi ryhtyä toimiin korvauksen hankkimiseksi talonomistajille mainituista tappioista. Valtuuston kanslia lähetti asian rahatoimikamariin, joka vuorostaan lähetti sen sosialilautakuntaan lähemmän selvityksen saamiseksi kärsityistä

Asunnonvälitys.

Talonomistajain vuokratappiot.

tappioista. Tämä selvitys, joka talonomistajayhdistyksiä kehoitettiin antamaan täydennykseksi lautakunnalle, ei saapunut vuoden varrella, minkätähden asia jätettiin toistaiseksi sillensä.

Huvilakortte-
leja työvälle.

Ent. vanginvartijan F. Korven tehtyä sosialilautakunnalle anomuksen, että hänelle kohtuullisin ehdoin luovutettaisiin sopiva tontti pienenlaisen asuntohuvilan rakentamiseksi siihen liittyvine puutarhaviljelykseen, ja kun lautakunnan tietoon oli tullut, että rahatoimikamariin oli saapunut samanlaisia anomuksia, otettiin lautakunnan kokouksessa lokakuun 31 päivänä käsiteltäväksi kysymys työväen huvilakorttelien perustamisesta, joissa olisi tilaisuutta puutarhaviljelykseen, joka kysymys oli jo vuonna 1914 perustuslaillisen työväenyhdistyksen tekemän, kaupunginvaltuuston lautakunnalle lähettämän esityksen johdosta ollut lautakunnassa valmisteltavana. Lautakunta oli tosin sitä mieltä, että uudelle asutukselle tarpeellisia alueita, tonttijaoitusta ja rakennusjärjestystä koskevain kysymysten valmistelu kuului kaupungin yleisten töiden hallitukselle, mutta kaupunginasemakaava-arkkitehdin kanssa neuvoteltuaan lautakunta päätti siltä varalta että hallitus kutsuisi sen ottamaan osaa asian edelleen valmistelemiseen, edustajikseen edellytetyissä neuvotteluissa valita herrat von Wrightin ja Mallanderin sekä sihteerinsä. Muuhun toimenpiteeseen asiassa ei vuonna 1916 ryhdytty.

Kone- ja siltaraken-
nusosakeyhtiön
asuntoryhmä.

Rahatoimikamarille osoitetussa ja sosialilautakuntaan lähetetyssä kirjelmässä, josta kaupungin yleisten töiden hallitus oli aikaisemmin antanut lausunnon, oli kone- ja siltarakennusosakeyhtiö anonut, että sille luovutettaisiin Vallilan kortteli n:o 555, johon yhtiön omille työntekijöille rakennettaisiin umpinainen kolmikerroksinen asuntoryhmä, jossa olisi noin 240 asuinhuoneistoa saunoineen ja pesutupineen sekä kirjasto, lukusali ja lastentarha, että yhtiö oikeutettaisiin, kohta kuin puheenalaisen alueen kaupunginasemakaava oli vahvistettu, lunastamaan se omakseen edeltäpäin määrätystä hinnasta sekä että alueen vuokramaksu toistaiseksi määrättäisiin 5 %:ksi sovitusta kauppahinnasta. Asia käsiteltiin kiireellisenä marraskuun 14 ja 15 päivänä pidetyissä kokouksissa, ja ilmoitti lautakunta viimeksi mainittuna päivänä antamassaan lausunnossa:

että lautakunta puoltaa Vallilan korttelin n:o 555 luovuttamista kone- ja siltarakennusosakeyhtiölle työväen asuntoryhmän paikaksi pääasiallisesti esillä olevain luonnospiirustusten mukaisesti ja erottamalla korttelin voimassa olevain, kaupunginvaltuuston helmikuun 8 päivänä 1916 vahvistaman jaotussuunnitelman ja rakennusjärjestyksen alaisuudesta;

että kone- ja siltarakennusosakeyhtiö oikeutetaan, kohta kuin edellä mainittu kortteli on otettu asianmukaisesti vahvistettuun kaupunginasemakaavaan, lunastamaan se 20 markan hinnasta neliömetriltä;

että mainitusta korttelista toistaiseksi suoritettavaksi vuokramaksuksi vahvistetaan 5 % sovitulle kauppahinnalle eli 1 markka neliömetriltä vuodessa;

että, sillä ehdolla että yhtiö viimeistään ennen 1918 vuoden loppua rakennuttaa ja asuttaviksi sisustaa vähintään 120 asuinhuoneistoa suunniteltuun rakennusryhmään, yhtiölle myönnetään viiden vuoden vuokravapaus mainitusta alueesta tai vapaus kauppahinnan koron maksamisesta kauppakirjan teon ja edellä mainitun viisivuotiskauden päättymisen väliseltä ajalta;

että yhtiön rakennusyritys on kokonaisuudessaan oleva valmistunut jonkin lyhyemmän kuin yleisessä rakennusjärjestyksessä määrätyn rakennusajan kuluessa;

että yhtiön on otettava katujen kunnossapito huolekseen heti, kuin kadut on kuntoon pantu;

että yhtiö sitoutuu kieltämään pitämästä asukkeja kortteliin rakennetuissa asuinhuoneistoissa;

että kaupungin asuntotarkastukselle varataan vapaa pääsy edellä mainittuihin asuinhuoneistoihin; sekä

että, kohta kuin kaupungin ja kone- ja siltarakennusosakeyhtiön kesken on luovutuksesta sopimus tehty, toimenpiteeseen ryhdytään puheena olevan ja viereisten korttelien lopullisen kaupungin asemakaavan ja rakennusjärjestyksen laatimiseksi.

Puheenalainen kone- ja siltarakennusosakeyhtiön anomus oli kaupunginvaltuuston käsiteltävänä marraskuun 21 päivänä, jolloin valtuusto päätti lähemmin määrätyin ehdoin luovuttaa edellä mainitun korttelin yhtiön käytettäväksi ilmoitettuun tarkoitukseen, ja hankkeisiin rakennustyön aloittamiseksi on paikalla jo ryhdytty. Samalla annettiin rahatoimikamarin tehtäväksi sosialilautakunnan kanssa neuvoteltuaan ryhtyä toimiin Vallilan alueen jaotussuunnitelman järjestämiseksi, jotta puheena oleva kortteli ympäristöineen voidaan ottaa vahvistettuun asemakaavaan, sekä uuden alueen kuntoonpanettamiseksi pienten erillisten asuinrakennusten paikaksi. Ensiksi mainitusta seikasta on rahatoimikamari jo saanut sosialilautakunnan lausunnon, joka annettiin kirjelmässä joulukuun 20 päivältä ja jossa esitettiin ne pääperiaatteet, joita sosialilautakunnan mielestä olisi noudatettava kortteleja n:o:ja 535, 552—559 ja 581—582 lopullisesti järjestettäessä.

Uuden Vallilan
lopullinen jär-
jestely.

Sekä sosialilautakunnan puheenjohtajan että sihteerin saatua sähköiteitse kutsun ottaa osaa Tukholmassa syyskuun 21—23 päivänä pidettävään Ruotsin ensimmäiseen asuntokongressiin päätti lautakunta syyskuun 15 päivänä antaa sihteerinsä toimeksi olla saapuvilla kongressissa sekä sen ohessa Tukholmassa ja Gööteporissa tutustua uudempiin työväen asuntolaitteisiin sekä muihin

Ruotsin kau-
punkikong-
ressi.

asuntopoliittisiin toimenpiteisiin. Matkakulujen korvaukseksi hankittiin kaupunginvaltuustolta 950 markan määräraha. Siten saamansa tehtävän sihteerin täytti syyskuun 17 ja lokakuun 2 päivän välisenä aikana, ja käytettiin sihteerin saavuttamat kokemukset hyväksi käsiteltäessä lautakunnan valmisteltavina olevia moninaisia asuntopoliittisia kysymyksiä.

Hätäapukomitea.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 25 päivänä 1913 tekemän päätöksen mukaisesti oli käsittelemään kysymystä ehkä tarpeelliseen toimintaan ryhtymisestä talvisaikaisen työttömyyden aikaansaaman hädän lieventämiseksi sosialilautakunnan lokakuun 31 päivänä pitämään kokoukseen kutsuttu vaivaishoitohallituksen ja kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan edustajia. Asiasta keskusteltua päätti lautakunta jättää sen toistaiseksi sillensä ja aikansa tarpeen vaatiessa toimeenpanna uuden neuvottelun tarpeellisiksi osoittautuvista toimenpiteistä. Kun sittemmin näytti luultavalta, että osa naistyöläisiä joutuisi alttiiksi vaikeanlaiselle sesonkityöttömyydelle, päätti sosialilautakunta, pidettyään joulukuun 6 päivänä uuden neuvottelun, kaupunginvaltuustolle tehdä esityksen kunnallisen hätäapukomitean asettamisesta talvikaudeksi. Tähän esitykseen kaupunginvaltuusto myöntyi.

Määrärahoja yleishyödyllisille yrityksille.

Sosiaalilautakuntaan oli tavanmukaisessa järjestyksessä lausunnon saamiseksi lähetetty ne hakemukset määrärahan saamisesta Helsingin kaupungille vuodelta 1915 tulevista juovutusjuoma- tai muista käytettävänä olevista varoista, joita kaupunginvaltuustolle olivat antaneet seuraavain yhdistysten ja laitosten toimikunnat, nimittäin Helsingin raittiusyhdistysten keskustoimikunta, Marttayhdistyksen Helsingin-osasto, Helsingin talousopisto, Helsingin palvelijataryhdistys, Suomen naisyhdistys ja Valkonauha-yhdistys. Nämä hakemukset käsiteltiin lautakunnan kokouksissa maaliskuun 21 ja huhtikuun 4 päivänä, jolloin myös tarkastettiin ne edellisen vuoden toimintakertomukset, joita asiasta voimassa olevan määräyksen mukaan edellä mainitut yhdistykset ja laitokset olivat lautakunnalle antaneet. Sittenkuin kaupunginvaltuuston puheenalaisia ja samantapaisia hakemuksia käsittelemään asettama erikoisvaliokunta edelleen oli tarkastanut sosialilautakunnan viimeksi mainittuna päivänä antamassa lausunnossa puoltamia määrärahoja, myönsi valtuusto kokouksessaan toukokuun 23 päivänä seuraavat määrärahat:

Martta-yhdistyksen Helsingin-osastolle 3,000 markkaa ruuanlaittokurssien järjestämiseksi työläisluokan naisille;

Helsingin talousopistolle 1,000 markkaa ompelukurssien toimeenpanemiseksi työläisluokan naisille;

Helsingin palvelijataryhdistykselle 4,000 markkaa sen palvelijatarkodin voimassapitoon;

Valkonauha-yhdistykselle 2,000 markkaa sen rautatielähettyksen harjoittaman suojelutoiminnan, majalan ja sen yhteydessä olevan toiminnan hyväksi; sekä

Suomen naisyhdistykselle työläisnaisten kesäsiirtolan voimassa-pitoo 1,500 markkaa.

Siten avustettujen yhdistysten ja laitosten silmälläpitoa mainittujen määrärahaihin käyttöön nähden on sosialilautakunnan sihteeri toimittanut johtosääntönsä mukaisesti.

Kertomusvuoden kuluessa kokoontui sosialilautakunta 20 kertaa, sen kunnallisten työväenasuntojen hallintojaosto 12 kertaa ja kunnallisen lainarahaston hallintojaosto kerran, minkä ohessa eri valiokunnat pitivät 6 kokousta. Lautakunnasta lähteväin kirjelmän luku oli vuoden varrella 89. Lautakunnan toiminta laajeni ja kävi voimaperäisemmäksi vuoden varrella, ja ennen kaikkea painoi vallitseva asuntopula siihen leimansa.

Sekalaista.

Sosiaalilautakunnan kansliahuoneistoa käytti vielä vuonna 1916 säännöllisesti kahdesti viikossa kansanlastentarhaintarkastaja, jota paitsi sitä edelleen käyttivät kokoushuoneistona erinäiset julkiset elimet, niinkuin kansanlastentarhain johtokunta, kaupungin työväenopiston molempain osastojen johtokunnat ja kunnallinen hätäapukomitea sekä Helsingin käsityöläis- ja tehdasyhdistyksen valtuutetut.

Huoneisto.

Vallitsevasta yleisestä tilanteesta johtuvain ja edellisissäkin vuosikertomuksissa mainittujen syiden takia ei sosialilautakunnan yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaostolla ollut vuoden varrella aihetta kokoontua useammin kuin kerran, nimittäin valmistelemaan erästä yleistä asuntopoliittista kysymystä, minkätähden ei tämä jaosto myöskään ole antanut erityistä kertomusta.

Sosiaalilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaoston vuodelta 1916 antama toimintakertomus oli seuraava:

Kunnallisten työväenasuntojen hallintojaostoon kuuluivat vuonna 1916 kunnallisneuvos V. von Wright puheenjohtajana, taloudenhoitaja K. R. Heinonen sekä lääketieteen- ja kirurgiantohtori W. Zilliacus jäsenenä ynnä prokuristi C. F. Fagerholm ja arkkitehti L. Mallander varajäsenenä. Jaoston sihteerinä toimi johtosääntö mukaisesti sosialilautakunnan sihteeri lakitieteenkandidaatti Einar Böök. Asuntojen isännöitsijänä toimi edelleen kaupungin sähkölaitoksen kamreeri Georg Weckman.

Asuntojen hallintoon nähden astui vuoden varrella voimaan kaupunginvaltuuston tammikuun 25 päivänä vahvistama uusi johto-

sääntö. Paitsi asuntojen hallintoon kuuluvia juoksevia asioita käsiteltiin jaoston kaikkiaan 12 kokouksessa seuraavat tärkeämmät asiat.

Päätöksellään huhtikuun 25 päivältä oli sosialilautakunta antanut jaoston toimeksi valmistella kysymystä paikkakunnalla lisääntyvän asuntojentarpeen tyydyttämisestä. Tätä asiaa käsiteltiin toukokuun 5 ja kesäkuun 5 päivänä pidetyissä kokouksissa, jossa jälkimmäisessä tilaisuudessa jaosto pääasiassa hyväksyi sihteerin laatiman ehdotuksen ¹⁾ asiassa tehtäväksi esitykseksi, jonka mukaan kunnan myötävaikutuksella perustettaisiin yleinen rakennusosakeyhtiö sekä valmisteltaisiin kysymystä kunnallisista toimenpiteistä rakennusaineiden hankinnan helpottamiseksi yleishyödyllisille rakennusyrityksille.

Kaupunginvaltuuston syyskuun 12 päivänä päätettyä Vallilan alueelle rakennettavaksi ryhmän uusia kunnallisia työväenasuntoja laati jaosto sosialilautakunnalle ehdotuksen uusien asuntojen hallintoa ja vuokrausta koskevaksi esitykseksi. Muutoinkin piti jaosto tärkeänä tehtävänä seurata puheenalaisen rakennusyrityksen kehitystä sekä sen yksityiskohtiin nähden lausua tarpeellisia toivomuksia, minkä ohessa jaosto ryhtyi alustaviin toimenpiteisiin vuokraustoiminnan aloittamiseksi heti uudelta vuodelta, niin pian kuin ensimmäiset asunnot olivat valmistuneet käytettäväiksi.

Kun kysymys edellä mainitun kunnallisen rakennustoiminnan ehdollisesta jatkamisesta tulisi sosialilautakunnassa käsiteltäväksi ennen 1916 vuoden loppua, käsiteltiin tätä asiaa hallintojaoston kokouksessa joulukuun 18 päivänä, jolloin jaosto äänestettyään päätti mielipiteenään lausua, että asia jätettäisiin toistaiseksi sillensä, ja pöytäkirjanotteessa saattaa keskustelussa esiintuodut näkökohdat sosialilautakunnan tietoon.

Kunnallisten työväenasuntojen taloudellinen tulos vuonna 1916 käy selville seuraavasta näiden asuntojen tuloja ja menoja mainittuna vuonna osoittavasta taulusta:

Tulot.		Menot.	
M a r k k a a j a p e n n i ä.			
Tuloja budjetin mukaan.....	49,263	Määrärahoja budjetin mukaan	18,570
Tuloja budjetin ulkopuolella..	14 97	Määrärahojen ylitys	430 68
Määrärahoja säästynyt	488	Säästö vuoteen 1917	30,833 17
Kassasäästö joulukuun 31 päivänä 1915.....	67 88		
Yhteensä	49,833 85	Yhteensä	49,833 85

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 36.

Taulu osoittaa eräitä määrärahoja säästyneen 488 markkaa ja toisia ylitetyn Smk:lla 430:68, joten, kun vuokratulotkin hiukan ylittivät lasketun määrän, kokonaistulos likimittäin pitää yhtä kertomusvuodeksi vahvistetun meno- ja tulosäännön kanssa. Jos tiliien osoittamasta säästöstä Smk:sta 30,833:17 luetaan pois vuoden alussa ollut kassasäästö Smk 67:88, on vuoden todellinen voittomäärä Smk 30,765:29 edellisen vuoden Smk:n 31,797:52 sijasta ja vastaa 4.2 % alkuperäisestä rakennuskustannusten määrästä 735,879 markasta sekä 5.2 % rakennusarvosta, joka on kaupungin viime kiinteistöluetteloon merkitty 592,500 markaksi. Niinkuin näkyy, on tuotto viime vuonna vähentynyt hiukan yli 1,000 markalla, johtuen tämä n. s. majalarakennuksen keskuslämmityslaitoksen polttoainekulujen kohoamisesta, mutta hallintojaosto on tämän johdosta ryhtynyt tarpeelliseen toimenpiteeseen mainitun rakennuksen vuokrain korottamiseksi vastaavassa suhteessa. Sitä vastoin ei hallintojaosto ole havainnut olevan aihetta käydä yleisesti korottamaan kunnallisten asuntojen vuokria.
